

OLAJOS NÖVÉNYFAJOK ŐSZI SZEMLÉJE

nébih

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Europai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Nébih Fajtakísérleti Állomásainak bemutató üzemi programja és fejlesztése

*Bemutató üzemi célok a megvalósulási
helyszínek függvényében:*

Tordas	kertészeti (zöldség, gyümölcs) fajok, szántóföldi és üvegházi termesztési körülmények, ökológiai gazdálkodásra alkalmas fajták vizsgálata
Pölöske	kertészeti (gyümölcs) fajok vizsgálata
Székkutas	szántóföldi fajok vizsgálata
Monorierdő	erdészeti fajok vizsgálata, fajtakitermesztés, burgonya rezisztenciavizsgálat

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatósága végzi a fajtaelismeréshez szükséges vizsgálatokat és a fajtakitermesztést (posztkontroll vizsgálat). A hazánkban elismert fajták az Európai Unió egész területén szaporíthatók és forgalmazhatóak.

A fajtakísérleti állomások az ország fontosabb termőterületein helyezkednek el. A fajtakísérleteket a hazai és nemzetközi jogszabályokban foglaltak figyelembevételével, egységes módszertan alapján végezzük.

A fajtakísérleti és fajtakitermesztő állomások modernizálásával, olyan növényfajtakísérleteket lehet végezni, melyekkel limitálhatóak a mezőgazdasági termesztés bizonytalanságából adódó negatív hatások,

növelhető a termésbiztonság, valamint a növényi kórokozók, kártevőkkel szembeni ellenállóképesség. A gazdálkodók olyan innovatív ismereteket, növénykultúrákat (fajtákat), környezetvédelmi megoldásokat ismerhetnek meg, amelyek alkalmazása révén optimalizálhatják a termelést, csökkenthetik a szennyezőanyag kibocsátást, valamint eredményesen alkalmazkodhatnak a fenntartható fejlődés feltételeihez.

A Székkutasi állomás 60,57 ha földterülettel rendelkezik Csongrád-Csanád vármegyében

Nagyon jó minőségű, 30-35 Ak értékű, mészlepedékes csernozjomtalaj, igen magas foszfor- és káliumtartalommal, Arany-féle kötöttségi szám: 45-50. Az állomáson szántóföldi fajok vizsgálata történik.

Bemutató üzemi látogatási programok:

1. GÉV vizsgálatok bemutatása
2. Kalászosok bemutatása
3. Kalászosok rezisztenciája „1. séta”
4. Kalászosok rezisztenciája „2. séta”
5. Kísérleti eredmények használata
6. Kórtani bemutató
7. Kukorica és cirok fajtabemutató
8. Méhészeti foglalkozás
9. Olajos növényfajok és nem kalászos gabonafélék nyári szemléje
10. Olajos növényfajok és nem kalászos gabonafélék tavaszi szemléje
11. **Olajos növényfajok őszi szemléje**
12. Székkutasi állomás bemutató program

Napraforgó - Adatfelvételezés és a megfigyelőívhez kapcsolódó fogalmak értelmezése

Növényszám a betakarítás előtt: Az egész parcellára vonatkozóan a betakarítás előtti időszakban ismét lésenként vételezzük fel.

Érés napja: Amikor a standardoknál a kaszat nedvességtartalma eléri a 18 % ot, ekkor a fajtajelöltek esetében is a mérést el kell végezni.

Aratás napja: Az a nap, amikor a fajta betakarítását végzik. Meghatározása: legalább a standard fajták elérik a 18%-os nedvességtartalmat, ez az aratás megkezdésének legkorábbi időpontja.

Termésmennyiség mérés:

A betakarításkor mért termés tömege (kg/parcella).

A kaszattermés víztartalma: A termésből vett minta víztartalma % ban kifejezve. Meghatározása ismétlésenként kombájn műszerrel, kalibrált gyors nedvességmérővel vagy szárítószekrényrel a magyar szabvány szerint történik.

Ezer kaszat tömeg: A parcellatermés megállapítása után a négy ismétlés öszeöntött és egalizált több egész tányér termésének átlagából légszáraz állapotban a termés ezer kaszat tömege 4x250 kaszat átlagából.

Tenyészydő hossza: A keléstől az érésig eltelt napok száma.

Beltartalmi vizsgálatok: Mintavétel célja: nedvesség, olaj fehérje tartalom meghatározása, egyéb különleges beltartalmi tulajdonságok. Mintavétel módja: négy ismétlés átlagából 0,3 kg tisztított mintát kell venni. HO hibridek esetén fajtánként 8 tányér BBCH 59 fejlettségi állapotban való izolálásával külön mintavétel történik az olajsavtartalom meghatározására. Minta zárása és jelölése: biztonságos lezárás, kívül belül olvasható jelölés.

Minta beküldése: Tordas VEO

Vizsgálati szabványok:

- Olaj és víztartalom egyidejű meghatározása: MSZ EN ISO 10565: 2000
- Nedvességtartalom/kalibráció/: MSZ EN ISO 665:2001
- Olajtartalom/ kalibráció/: MSZ EN ISO 659:2000
- Telítetlen és telített zsírsavtartalom: MSZ ISO 5508:1992
- FFA: MSZ 6830-11:1999

Növénykórtani megfigyelések

A vizsgálatok célja az egyes fajtajelöltek betegségekkel szembeni rezisztenciális tulajdonságainak megállapítása. Az egyes betegségek megjelenését a fajtakísérleti állomások jelzik a kórtani referens felé a pontos felvételezés megfelelő időzítéséhez.

Fehérpenészes szár- és tányérrothadás

- Kórokozó: Sclerotinia sclerotiorum
- Státusa: kötelezően vizsgálandó
- Vizsgálat típusa: Spontán fertőzések vizsgálata teljesítmény kísérletekben, provokációs kísérlet.
- Vizsgálat időpontja: elvirágzás után, citroméréskor (szártő-, szárközép rothadás), közvetlen betakarítás előtt (tányérrothadás)

- Vizsgálat időtartama: 2-3 év
- Vizsgálat módszere: A fehérpenészes szártő- és szárközép rothadás tipikus tüneteit mutató növények gyakoriságának megállapítása azokban a teljesítmény kísérletekben, ahol a természetes fertőzés mértéke lehetővé teszi a fogékonyság különbségek kimutatását. Valamennyi vizsgálatot a fajtakísérlet minden ismétlésében, a parcellák teljes növényállományában el kell végezni a jelentősen nagy szórás miatt. Provokációs kísérlet a Nébih Állomásán Röjtökmuzsajon.
- Provokációs módszer: monokultúra, amely a fertőző anyag (szklerócium) egyenletesebb eloszlását biztosítja a talajban, valamint öntözés (szükség szerint).
- Kísérleti elrendezés: véletlen blokk, ismétlések száma: 3
- Növényvédelem: vegyszeres gyomirtás, szükség szerint állati kártevők elleni védekezés, fungicides kezelés tilos.
- Fertőzöttség értékelése: az előzőekben leírtak szerint. Adatközlés: fertőzött db %

Egyéb növénykórtani megfigyelések:

- Hamuszürke szártőkorhadás - *Macrophoma phaseolina*
- Alternáriás levél- és szárfoltosság - *A. helianthi*, *A. helianthinificiens*
- Szürkepenészes tányérrohadás - *Botrytis cinerea* (teleomorf: *Botryotinia fuckeliana*)
- Fekete szárfoltosság - *Phoma macdonaldii* (teleomorf: *Leptosphaeria lindquistii*)
- Napraforgó lisztharmat - *Golovinomyces orontii*
- Napraforgó – rozsda - *Puccinia helianthi*
- Egyéb gombás vagy baktériumos eredetű tányérrohadások - *Rhizopus stolonifer*, *Erwinia carotovora*
- Napraforgó szádor - *Orobanche* sp.

Szója - Adatfelvételezés és a megfigyelőívhez kapcsolódó fogalmak értelmezése

Állóképesség: Betakarítás előtt ismétlésenként kell megállapítani az alábbiak szerint:

- 9 = a növény függőlegesen áll, kiváló
- 7 = a növény a függőlegeshez viszonyítva 0-30% közötti mértékben dőlt, jó
- 5 = a növény a függőlegeshez viszonyítva 30-60% közötti mértékben dőlt, közepes
- 3 = a növény a függőlegeshez viszonyítva 60-90% közötti mértékben dőlt, gyenge
- 1 = a növény a földön fekszik (90%), rossz

Alsó hüvely magassága: Mind a négy ismétlés 2. sorainak 3-5 méter közötti szakaszán öt-öt növényen (20 db) kell megállapítani az alsó hüvelyek távolságát a talajtól. Az alsó hüvelyek talajtól mért távolsága cm-ben.

Érés napja: Az a nap, amikor a növény a fajtára jellemző színre beérett és a legfelső hüvelyekben lévő mag körömmel már nem nyomható be. Hüvelyek 95-98%-a barna, érettségre jellemző színű.

Aratás ideje: Az a nap, amikor az aratás történt, ha több napon át tartott, mind-egyiket fel kell jegyezni.

Pergési hajlam: A pergési hajlamot betakarítás előtt bonitálással állapítjuk meg 1-9 értékszámokkal, 9-es értékkel az egyáltalán nem pergő fajtát jelölve.

Termésmennyiség mérése: Szója kísérleti módszertan A betakarításkor mért termés tömege (kg/parcella).

Nedvességtartalom: Termésből vett minta víztartalma %-ban kifejezve.

Meghatározása ismétlésenként kombájn műszerrel, kalibrált gyors nedvességmérővel vagy szárítószekrényrel a magyar szabvány szerint történik.

Ezermag tömeg: A parcellatermés megállapítása után a négy ismétlés összeöntött és egalizált minta átlagából légszáraz állapotban a termés ezer mag tömege 4x250 mag átlagából.

Szártagok az első virágzatig: (db) Állomási kapacitástól függően opcionálisan felvételezendő.

Beltartalmi vizsgálatok

Mintavétel célja: Nedvesség, ezermag-tömeg, olaj-, fehérjetartalom meghatározása, egyéb különleges beltartalmi tulajdonságok.

Mintavétel módja: Négy ismétlés átlagából 0,5 kg tisztított mintát kell venni.

Minta zárása és jelölése: Biztonságos lezárás, kívül-belül olvasható jelölés.

Minta beküldése: Nébih FKÁ. Vetőmagelosztó, 2463 Tordas, Szabadság u. 2.

Szója beltartalmi vizsgálati szabványok:

- Olaj- és víztartalom egyidejű meghatározása: MSZ EN ISO 10565: 2000
- Nedvességtartalom (kalibráció): MSZ EN ISO 665:2001
- Olajtartalom (kalibráció): MSZ EN ISO 659:2000
- Nyersfehérjetartalom: MSZ 6830 4: 1981

Növénykórtani megfigyelések

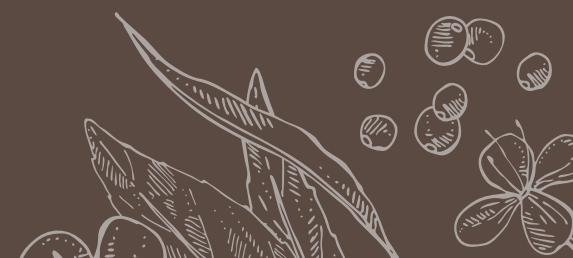
Kísérlet elbírálása

A kísérlet elfogadása: A kísérleti parcellák jelölése rendben megtörtént. A kísérleti terület az egész tenyésztő folyamán megfelelő kultúrállapotban volt, beleértve az ellenőrző utakat is. A növényzet a fajtára jellemző módon egyenletesen fejlődik, tápanyaghiány, talajfoltok (talajhibák), agrotechnikai hibák nem teszik kiegyenlítetté. Nem érte jelentős elemi vagy vadkár. Az előírt megfigyeléseket, méréseket a kijelölt határidőre elvégezték és ezt megfelelően dokumentálták, az adatokat rögzítették, továbbították. A CV 15 %-nál kisebb.

Bejelentés kezdeményezése

A bejelentést hivatalos bejelentőíve és mellékletein kell megtenni. Az adatok valódiságát a bejelentő, illetve képviselője minden oldalon aláírásával igazolja.

Tartalmi és formai követelményeket jogszabály írja elő. Őszi és tavaszi káposztarepce fajták, hibridek esetében bejelentéskor az éréscsoportot is meg kell jelölni.

Vizsgálati csoportok:

Éréscsoportok (fajták – hibridek)

- Korai
- Közepes

Egyéb csoportok a hibrideknél

- Imazamox – rezisztens korai kezelt
- Imazamox – rezisztens közép kezelt
- HSD fél törpe hibridek
- HOLL – magas olajsavtartalmú hibridek

Vetőmag beküldése, mennyiségi és minőségi előírások, határidők

Beküldendő vetőmag mennyisége:

A Rendelet 5. sz. melléklete szerint. A nem megfelelő minőségű paraméterrel rendelkező vetőmag a kísérletekből kizárható. A beküldött vetőmagot a Nébih szűrőpróbaszerűen ellenőrzi. A vetőmag minőségi tulajdonságait a bejelentő köteles közölni.

Vetőmag beérkezési határideje:

- Őszi káposztarepce: augusztus 10
- Tavaszi káposztarepce: február 10.

Csávázás: 2008 szeptemberétől központi csávázást végzünk. A beküldött vetőmagnak kémiai szerektől mentesnek kell lennie. Standard fajták: A beküldött vetőmagvak csak Magyarországon engedélyezett szerrel lehetnek csávázva. A vetőmag csomagoló anyagán a csávázószer nevét fel kell tüntetni.

Beküldés: A vetőmag beküldéséről a bejelentőnek kell gondoskodnia. A vetőmagot az alábbi címre kell eljuttatni: Nébih FKÁ.

Vetőmagelosztó, 2463 Tordas, Szabadság u. 2. A Vetőmagelosztóban nyilvántartást vezetnek a beérkezett vetőmagokról.

Vetőmag szétosztás, kiszállítás: Repce kísérleti módszertan: A beérkezett vetőmagokból kell kimérni a kísérleti állomásonként szükséges vetőmag mennyiségeket. A fajtakísérleti referens elkészíti az éves kiszállítási tervet és Kísérleti Útmutatót és megküldi a kísérletet végzőknek.

Standard fajták vetőmagja: Standard fajták vetőmagjának tárgyában a Nébih a bejelentőkkel évente egyeztet.

Standardok használata: A standard a tulajdonságaik összességében legkedvezőbb fajták közül választható. Egy kísérletben a növényfaj jelentőségétől függően 2-3 standardot célszerű alkalmazni. Évente csak egy standard váltható le éréscsoportonként. A standardváltást a bejelentőkkel történt egyeztetés alapján a Fajtaminősítő Bizottságnak be kell jelenteni és nyilvánosságra kell hozni.

Kísérleti vetőmag maradékok tárolása, kezelése

A kísérletek lezárása után megmaradt növényanyagot a VEO megsemmisíti. Amennyiben a maradékra a beküldő igényt tart, ezt a beszállításkor írásban jelezni kell.

A vetés javasolt ideje:

- őszi káposztarepce legkésőbb 09.15 ig
- tavaszi káposztarepce: 03.31 ig

Kísérleti parcellák jelzése, kezelése

A kísérleti parcellákat a Nébih a kelést követő 3 héten belül mind a négy ismétlésben ellátja egyértelmű, tartós jelzéssel.

Az őszi vetésű kísérleteket kelés után az alábbiak szerint kell megjelölni:

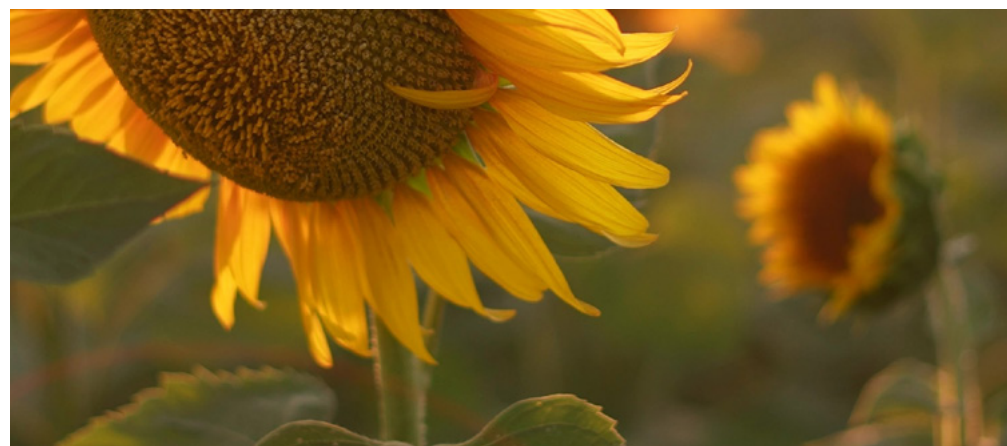
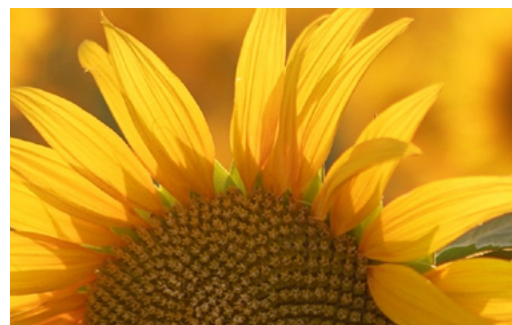
- szegélyparcellák: kék jelzés
- a kísérletcsoport első és utolsó fajta: fehér jelzés és a fajta száma

Legkésőbb március 31 ig az utakat ki kell alakítani, a parcellavégeket ki kell egyenesíteni úgy, hogy a parcellák hossza egyenlő legyen, valamint a végleges jelölést el kell végezni. Az első ismétlésben fel kell tüntetni a bejelentőívben szereplő nemesítői jelzést, a további ismétlésekben a randomizációs sorszámot.

Kísérletek jelzése

- korai érésű fajták kísérlete
- korai érésű hibridek kísérlete
- középérésű fajták kísérlete
- középérésű érésű hibridek kísérlete
- Imazamox -rezisztens korai kezelt kísérlet
- Imazamox -rezisztens közép kezelt kísérlet
- HSD fél törpe hibridek kísérlete
- HOLL –magas olajsavtartalmú hibridek kísérlete

Növényápolás, növényvédelem

- **Talajfertőtlenítés:** engedélyezett szerrel történhet.
- **Gyomirtás:** engedélyezett gyomirtó szerrel történhet.
- **Kártevők elleni védelem:** A kísérletet minden állati kártevőtől meg kell védeni.
- **Kórokozók elleni védelem:** Gomba-betegségek ellen vegyszeres védekezés nem alkalmazható.
- **Öntözés:** A teljesítményvizsgálatok természetes csapadékvizsgálatok között folynak. Öntözés automatikusan csak kelesztés céljából adható. Egyéb, a növényállomány megmentését célzó öntözés csak az állomásvezető tájékoztatása alapján, a fajtakísérleti referens hozzájárulásával végezhető.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóság

1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.

portal.nebih.gov.hu

ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu

+36 1 336 9000

